

לקראת הגאולה

בימה מרכזית
לענייני ביאת המשיח והגאולה

א'

- מנחם אב, ה'תשע"ג -

המו"ל:

איגוד אברכים **מנחת אלעזר** באה"ק
לתגובות, הערות, השתתפות בגליונות הבאים,
והצטרפות לרשימת תפוצה:
tct358@gmail.com

תוכן העניינים

פתח דבר

מטרת הגליון

משנת הגאולה

לתוכנה ומהותה של גאולת ישראל (א')

סוגיות בגאולה

בניין בית המקדש השלישי

התקופה והגאולה

אסופה מדברי גדולי ישראל

שהזמן גרמא

"אין ישראל בגאלין אלא בתשובה" - לקראת חודש אלול

שואל ומשיב

ביאת מלך המשיח

* * *

גליון זה מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' אלכסנדר סענדר ב"ר חיים אלי' ע"ה ז"ל מענקין

גלב"ע כ"ו באב ה'תש"נו

פתח דבר

מטרת הגליון

עומדים אנו בימים גדולים. העולם מזדעזע. נמצאים אנו במעמד ומצב של היה כמוותו זה דורות. מחד, פריחה עצומה, של כל ענייני קדושה שמעולם לא היה כמוה. בתורה ובמצוות. גם בתחום החול: העולם מתקדם היום בקצב מסחרר בכל התחומים: כלכלה, רפואה, תקשורת, מדע ועוד, באופן של אין-ערוך לגבי תקופות קודמות. מושגים שהיו חלק בלתי נפרד מההווה המדינית בעבר נעלמו כמעט לחלוטין: משטרי דיכוי, מלחמות עקובות מדם. בכל יומא ויומא אתרחיש ניסא כפשוטו - ניסים גלויים, מכל עבר אנו שומעים דיווחים על עוד מזימות של שונאי ישראל הנקטעים באיבם, בחדס ה'.

מצד שני, דומה כי הנסיונות הרוחניים של דור זה אף הם חריגים, באיכות ובכמות. אחוזים גדולים של העם היהודי מנותקים (עדיין) מתורה וממצוות. וגם בקרב מחנה יראי ה' - מעולם לא היה מצב שכל תועבה נמצאת בהישג יד קרוב כ"כ. גם המחלוקת פושה בכל חלקה טובה. ונוסף גם זאת על צרותינו, שהממשל השולט באה"ק - המורכב מאחינו בני ישראל - מכריז מלחמה ממש על לימוד התורה באה"ק. ושונאי ישראל עדיין לא שוקטים על שמריהם.

רבותינו הקדושים, זי"ע ויבלחט"א, כבר הודיעונו: נמצאים אנו בזמן הגאולה. משיח כבר פועל בעולם. ובכד בד - עתה הוא זמן של 'יתבררו ויתלבנו'. הטוב והרע נפרדים, הטוב נעשה גלוי, וגם הרע. אין יותר מקום לטשטוש, לערבוביא. הטוב והרע מצטיירים כל אחד בגוונים חדים וברורים.

תפקידנו בשעה זו: לעמוד ולהיקהל על נפשותינו. להוסיף כל אחד בתורה ובמצוות, על מנת לזרז את ביאת המשיח ולהתכונן כראוי לביאתו. ועוד ועיקר: לעסוק ולהרבות בלימוד ענייני הגאולה והמשיח. לימוד זה, בנוסף לכל מעלותיו הרבות, הוא היחיד שיכול לגרום לנו באופן רציני לחכות ולצפות לביאת המשיח, לרצות בהתגלות מלכות ה'. וידועים דברי המדרש (ילקוט תהילים רמז תשל"ו), כי "אין ישראל נגאלים אלא בשכר הקיווי".

את הדברים הנ"ל הצענו לפני מרבני גדולי הדור שליט"א, והסכימו לכך. לאור זאת, הננו מוציאים לאור קובץ זה, שכשמו - כן הוא. קובץ **לקראת הגאולה**, לעיסוק בנושאי הגאולה וביאת המשיח, במטרה להכין את קוראיו לקראת הגאולה הקרבה, תוך עיסוק מתמיד ובלתי פוסק בענייניה. ותקוותנו ובטחוננו, כי בשכר זה נזכה התגשמות בקשת ותפילת בני ישראל: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך, כי (כיוון ש-) לישועתך קיווינו כל היום".

המו"ל

משנת הגאולה

לתוכנה ומהותה של גאולת ישראל (א')

הרב מנחם מנקין

"בראשית ברא אל-הים את השמיים ואת הארץ", פסוק זה פותח את חמשת חומשי התורה, ומהווה כנקודת התחלה של הבריאה. השי"ת ברא את עולמו, עולם מצומצם, מוגבל, 'נפרד'. אך מדוע ולשם מה הוא ברא אותו? התשובה לכך נמצאת בפסוק הבא, המספר שעם בריאת העולם - "ורוח אל-הים מרחפת על פני המים", מגלים לנו חז"ל (בראשית רבה, ב', ד') "זוהי רוחו של מלך המשיח", ומדוע רוחו של משיח? "כי עיקר הבריאה היא בשביל משיח" (יפה תואר שם), קרי: העולם הגדול הזה, על כל פרטיו והדברים שהוא כולל, מטרתו היא אחת: להביא לימות המשיח! זוהי הסיבה שבשלה נברא העולם.

היינו, יכלה להיות הווא-אמינא שהגאולה היא כ'תיקון' לגלות. הי' מצב של ירידה, 'מפני חטאינו גלינו מארצנו', ולכן נצרך להיות מצב של גאולה - בניין בית המקדש - לתקן את אשר שחיתנו ושיחתנו אבותינו.

אלא שהדברים אינם נכונים כלל! לא שהגאולה ענינה היא תיקון אודות הגלות, עד שיכול להיות מצב שאם באופן תיאורטי לא הי' מצב של ירידה ושל גלות, ולא הייתה האמירה לאברהם (בברית בין הבתרים) של 'גר יהי' זרעך' וכו', אז כביכול לא הי' משיח (רח"ל) והמצב הקודם (של האבות של ביהמ"ק הראשון או השני) הי' ממשיך כרגיל, אלא ימות המשיח הם המטרה והתכלית של כל בריאת העולם, והתיקון על הגלות הוא כ'פרט' במצב של משיח.

ולכן גם מובן היטב מדוע מצינו בכל הדורות אצל צדיקים עיסוק בלתי פוסק בענייני הגאולה, כיוון שהגאולה אין עניינה רק פתרון למצב הרוחני והגשמי של ישראל (למרות שזהו עניין נעלה כפשוטו), אלא הגאולה היא העיקר והתכלית לבריאת העולם (ובמילא) לעבודת כל בני ישראל משך זמן הגלות.

אך מדוע אכן זו התכלית?

"הנה מודעת זאת מארז"ל (תנחומא, נשא ט"ז, ועוד) שתכלית בריאת עולם הזה הוא שגתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים... ונודע שימות המשיח ובפרט כשיחיו המתים הם תכלית ושלמות בריאת עולם הזה שלכך נברא מתחילתו... תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור אין סוף ב"ה בעולם הזה הגשמי..." (סה"ק לקוטי אמרים תניא, פרקים ל"ו-ל"ז).

מטרת הבריאה היא - "להיות לו (יתברך) דירה בתחתונים". ובאותיות פשוטות: שהוא יתברך, כביכול, 'ידור' - בתחתונים, בעולם.

לכאורה, יש כאן סתירה מיני' ובי'. הוא ית' הוא הרי הא"ס הפשוט, אחד יחיד ומיוחד. ואין עוד מלבדו' - אין מציאות בלעדיו ית'. אלא שהוא ית' העמיד את הדברים בצורה כזו, שכלפינו יהי' עולם, תהי' מציאות מסוימת. ולא רק זו, אלא שבמציאות הזו לא יורגש באמת העובדה ש"המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", שהשי"ת, אחד ויחיד, הוא הבורא ומחיה אותה. כשאנו יוצאים לרחוב, אנו רואים בחוש שהעולם קיים מצד עצמו, ויכול להיות 'ציור' שאדם יחיה שבעים ושמונים שנה בלא שיכיר שהמחייה את העולם הוא ה' אחד.

[והעובדה שראינו בספרי גדולי ישראל בכל הדורות הוכחות מהעולם עצמו ומהתנהלותו לכך שיש בורא בעולם - הנה מזה גופא שהוכחות אלו באים מהתבוננות עמוקה במהות התנהלות העולם, מזה מוכח שהעולם עצמו - העץ והאבן שבו - אינם מעידים ממש על 'בעל הבירה', והא ראי' - שצריך התבוננות עד שמגיעים להבנת האמת].

איך אחד ויחיד, אין סוף, יכול 'לדור' בעולם נחות שכזה?

הנה ע"ז מוסבר, ש'עלה ברצונו' של השי"ת, כביכול, שיהי' עולם שכזה, נחות ושפל, ובו דווקא יומשך ויתגלה האור האלוקי, וזה יהווה 'דירה' לו ית'.

באותיות פשוטות יותר:

בשעה שאנו מקיימים את ציווי השי"ת בתורתנו ולומדים תורה, ומניחים תפילין, ונותנים צדקה, וכו' וכו', אנו פועלים בעולם 'יתגדל ויתקדש שמי' רבא', אנו פועלים קדושה בעולם. כאשר את התורה"ק אנו מבינים בשכל אנושי, ולמטה מזה - אנו מניחים תפילין מעור בהמה, אנו פועלים שרצון ה' יתבצע - דווקא בגשמיות הנמוכה הזו. בשפת ה'קבלה', אנו מגלים אלוקות - בגשמיות הזו. ככל שאנו מוסיפים בתורה ובמצוות, אנו מוסיפים בגילוי האלוקות.

סוף כל סוף, מגיע הזמן - זמננו אנו - שבו, לאחר עבודת בני ישראל כל הדורות, הולכת ונשלמת העבודה, ובאותיות ה'קבלה': בעולם נשלם גילוי האור האלוקי. ובאותיות של ה'תניא': בפעלת דירה לו יתברך, האלוקות מתגלה בעולם, העולם - הגשמי - מתקדש והופך כלי לגילוי האור.

לסיכום, אם כן, מהווה למעשה הגאולה השלימה 'סך-הכל' לכללות עבודת בני ישראל בתורה ובמצוות, ו'מטרה' ו'תכלית' בריאת העולם.

אם כן, מובן איפה מקומה החשוב של הגאולה בדברי חז"ל ורבותינו ראשונים ואחרונים זי"ע, כי היא-היא תכלית הבריאה.

[אלא בדורות קודמים, כל עוד שעבודת בני ישראל רחוקה הייתה מלהסתיים, עדיין לא היה הנושא הזה למרכזי בדברי החכמים. אלא שכיום, עם התקרבות לזמן הגאולה, (ייתכן שאפשר לתארך את השינוי בשבת ת"ק, לערך), החלה הגאולה לתפוס מקום מרכזי יותר בדברי החכמים].

במאמרים הבאים נעמוד אי"ה בהרחבה יתירה על נקודות שונות בכל המתבאר לקמן. לתגובות והערות ניתן לפנות לכתובת המערכת, ואנו נתייחס להם, אי"ה, בגליונות הבאים.

סוגיות בגאולה

בניין בית המקדש השלישי

כל בני ישראל מחכים לבניין בית המקדש, במהרה בימינו. והנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל כמה אופנים חלוקים באופן בניינו. לקמן נפרטם ונשתדל לבארם.

הנה בגמ' סוכה (מא.) מצינן שחיישינן הלא דייבנה המקדש בלילה או ביו"ט. ורש"י כתב ע"ז: "ואי קשיא דבלילה אינו נבנה דקי"ל בשבועות (דף טו:) דאין בנין בית המקדש בלילה דכתיב וביום הקים ולא בחמיסר שהוא י"ט דקי"ל בשבועות (שם) דאין בנין ב"ה דוחה י"ט ה"מ בנין הבנוי בידי אדם אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים שנא' (שמות טו) מקדש ה' כוננו ידיך". וכ"כ בתוס' ובריטב"א שם.

וכ"מ בכ"מ בזהר. ובמדרש תנחומא (כי תשא, י"ג): "אמר הקב"ה בעולם הזה עשיתם משכן ומקדש שהיו בחומה ולעתיד אני אבנה את ביהמ"ק ותהיה מוקפת בחומות אש שנאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומות אש".

אמנם הרמב"ם פסק מפורש (הל' מלכים ומלחמותיהם ומה"מ, פי"א ה"ד) שהמה"מ הוא בונה המקדש, משמע שבניין ביהמ"ק אינו אלא בידי אדם.

וגם ברש"י עצמו מצינו בכ"מ משמע שבניין ביהמ"ק או בידי אדם (בפי' ליחזקאל (מ"ג, י"א) כתב שמטרת הודעת הקב"ה מידות המקדש לבב"י הוא שידעו לעשותו בגאולה, ובכתובות (ס"ב ע"ב) כתב שבב"י יבנו לו מקדש", משמע הם עצמם. וכ"מ מפי' ליחזקאל מ"ה, א', סוכה נ"ב ע"ב ועוד)).

והנה בביאור הנ"ל כמה יישובים מצינו: הערוך לנר (לסוכה שם) כתב שביהמ"ק דלעת"ל יבנה ממש בבנין אדם, ואח"כ יתלבש בו ביהמ"ק הרוחני. ועד"ז כתב הגר"א ז"ל (אדרת אליהו לדברים, א', י'), שבניין ביהמ"ק יהי ביד ישראל והכח לבנות יינתן להם משמיים. ובחידושי האדמו"ר מליובאוויטש להל' ביהמ"ק (ס"ב) הטעים בזה מאחז"ל ביומא (כ"א, ב') באשו של מזבח, שאע"פ שהאש יורדת מן השמיים מצווה להביא מן ההדיוט.

ובשו"ת דברי טעם (וורשה תרס"ד) תי' על יסוד מאחז"ל בסנהדרין (צ"ו.) שקיימים ב' אופני גאולה: 'זכו' ולא זכו'. שבמצב של 'זכו' יבוא ביהמ"ק מן השמיים, וב'לא זכו' יהי ע"י האדם.

ובשערי זהר לסוכה שם תי', על יסוד הפסוק 'טבעו בארץ שערי' (ב, ט'), שבדחז"ל (במדב"ר פט"ו, יג. זח"א ג, א') כי שערי ביהמ"ק לא נחרבו אלא נצחיים המה. ולעת"ל יבוא המקדש מן השמיים, ובב"י יעמידו הדלתות. ובזה יקיימו מאחז"ל (ב"ב נ"ג:.) שהמעמיד דלתות מקרי כאילו בנה הבית כולו.

ובחידושי האדמו"ר מליובאוויטש (שם) הוסיף עוד יישוב, על יסוד דברי הרמב"ם (הל' ביהמ"ק פ"א ה"ד) שבנבואת יחזקאל המתארת את בנין הבית לא מבואר כל צורת הבניין (והרי גם בפי' הכתובים ביחזקאל מצינו מחלוקת). א"כ המפורש ביחזקאל יעמידו ישראל ומשיח בראשם, וזה שאינו מפורש יגלה וירד מן השמיים. יהי רצון מלפניך ה"א ואלוקי אבותינו, שייבנה ביהמ"ק ב"ב, ותן חלקנו בתורתך.

התקופה והגאולה

אסופה מדברי גדולי ישראל

*

זמן הגאולה

זה הזמן

(שאלה) "האם המשיח אמור לבוא בקרוב?". (תשובה): "כך אנחנו מאמינים, לזה אנו מצפים. אולי זה הזמן".

(דברי מרן הגר"ח קנייבסקי לרב חנני' צולק, חשוון תשע"ב).

אפשר טאקע הגיע זמן הגאולה

"חז"ל אומרים שבזמן שמלך המשיח יבוא כל העמים ילחמו זה בזה, והניצוץ שיבעיר את המלחמה יהיה מלך פרס שבימינו הוא אירן, שיתגרה במלך ערבי, שבימינו זהו ערב הסעודית, כפי שקורה היום.

חז"ל אומרים שפרס תשמיד את כל העולם, והיהודים יהיו במצב קשה, אז ה' יאמר 'אל תיראו הגיע זמן גאולתכם'. לא צריך להכנס לפאניקה, אנו מאמינים שה' יעשה לנו ניסים, 'אפשר טעקע' הגיע זמן הגאולה, וצריך להתכונן לגאולה. מאז השואה ה' עשה ניסים גדולים ליהודים, ובפרט בארץ ישראל שמארכת את רוב היהודים בעולם. ועולם התורה זוכה לסייעתא דשמיא מעל הטבע. רואים שה' רוצה לעשות לנו ניסים וישועות וצריך להתכונן לישועות."

(הגה"צ רבי משה וולפסון בכינוס חרום שנערך בקהילתו, קיץ תשע"ב).

באו כבר ימות המשיח

"כבר כתב הרמב"ם שכל שאינו מחכה לו בכל יום שיבוא הרי זה ככופר בכל התורה כולה. ובפרט בזמננו שלא רק שצריך לחכות ולקוות למלך המשיח, אלא עלינו לידע כי באו כבר ימות המשיח... כי ימינו ימי המשיח".

(אור יחזקאל - אמונה, להגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין, שיחה משנת תשכ"ב).

לא כמו שהיה כל הקיצים

רואים בחוש אפילו מי שיש לו רק קצת עיניים רואה שזה הזמן של ביאת המשיח, לא כמו שהיה כל הזמנים והקיצים, היום רואים הכל בחוש, ומה שכתוב בתורה ובנביאים ובכתובים, ובשאר ספרים זהו זה, רואים הכל היום בחוש הכל מה שקורה בעולם, איני רוצה להאריך כאן, אבל מי שרוצה לראות רואה שזהו זה.

(כ"ק אדמו"ר ה"חוקי חיים" משומרי אמונים בשיחה עם יבלחט"א הגה"צ רבי דוד אבוחצירא, פ' דברים ה'תשע"א).

אורו של משיח ומלך המשיח

כבר נמצא הוא בעולם

"צדיקים אמרו שאורו של משיח כבר שורה על ראשיהם של ישראל, וצריכים רק להרים את הראש. כל מה שיהודים עושים בעבודת ה', בהפצת תורה ומצוות ומעשים טובים, הם מצליחים. רואים גילויים כאלו שאינם לא לפי הדור ולא לפי אנשי הדור, הם השפעת חסדי ה', שיורדים ביצוצי אורות של "ומלאה הארץ דיעה את ה'", ובוודאי יהי' זה הולך ומוסיף ואור...

הנה כבר קרב ובא יום ה' הגדול והנורא, כבר הולכים ונשמעים פעמי משיח. לא עת האסף המקנה, אין זו העת לתת את הדעת לאסוף מקנה - קנייני עולם הזה. והתקופה משופעת בסימנים המוכיחים שאנו מתקרבים כבר ליום ה' הגדול והנורא."

(נתיבות שלום - ההרואה עליך' לכ"ק אדמו"ר שלום נח ברזובסקי מסלונים זי"ע).

"וזה כב' או ג' שנים שאלתי את הגאון הגדול המפורסם מרן הרב ר' משה פיינשטיין שליט"א מה הוא אומר אודות ביאת משיח, ואמר לי בזה"ל: "ער איז שוין געוויס דא". והבנתי ממונו שדעתו הוא שכבר נמצא הוא בעולם ולע"ע פועל מה שהוא צריך לפעול באופן הסתר וכב"ל, וצריכים אנו להתחזק בתפלתנו ובתשובה כפי שאפשר לנו למחר ההשתלשלות של משיח צדקנו ונזכה להתגלות הגמורה בב"א."

(הגאון רבי שכנא זאהן - מתלמידי הח"ח - בקובץ 'פרקי גאולה' שחיבר).

ובשנת תשס"ח נשאל הגאון הב"ל זצ"ל ע"י שבועון אחד האם המשיח הוא אדם חי, וצוין להאמור לעיל.

ישנה ההתגלות

"בימינו האלו נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיוון שכן, ישנה לא רק המציאות דמשיח אלא גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש."

(כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, שיחת פ' וירא תנש"א).

הוא כבר גלוי

"אנחנו פשוט לא רואים, הוא כבר גלוי עכשיו, אם מתבוננים מה שקורה בעולם, רואים שהוא גלוי.

צריכים לחזק את עם ישראל להכניס אמונה ולהראות כי בעזרת השם אנחנו ממש רואים כבר את אורו של משיח, אני אומר, היום הוא לא עומד אחרי כותלינו הוא עומד כבר לפני כותלינו."

(כ"ק אדמו"ר משומרי אמונים בשיחה עם יבלחט"א הגר"ד אבוחצירא, פ' דברים ה'תשע"א).

"כמו שהצמח צדק אומר חסר רק לצחצח את הכפתורים, נעליים יש, בגדים יש, רק לצחצח את הכפתורים."

(הגה"צ רבי דוד אבוחצירא, שם)

שהזמן גרמא

"אין ישראל נגאלין אלא בתשובה" - לקראת חודש אלול

הנה הבטיחה תורה: "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה. ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום וּבִנִּיךָ כָּל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ. ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה". (דברים ל, א-ג).

ובגמ' (יומא פ"ו.) א"ר יונתן גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנאמר ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, מה טעם ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב.

ובגמ' (סנהדרין צ"ח.) מתאר: "ר' יהושע בן לוי אשכח לאליהו דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי. אמר: אתינא לעלמא דאתי. אמר ליה: אם ירצה אדון הזה. אמר רבי יהושע בן לוי שנים ראיתי וקול ג' שמעתי. אמר ליה: אימת אתי משיח? אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. והיכא יתיב? אפיתחא דקרתא. ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא איהו שרי חד ואסיר חד אמר דילמא מבעינא דלא איעכב. אזל לגביה, אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי. אמר ליה: שלום עליך בר ליואי. א"ל לאימת אתי מר? א"ל היום. אתא לגבי אליהו א"ל מאי אמר לך א"ל שלום עליך בר ליואי א"ל אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי א"ל שקורי קא שקר בי דאמר לי היום אתינא ולא אתא. א"ל הכי אמר לך (תהלים צה, ז) היום אם בקולו תשמעו.

ובס' 'עירין קדישין תנינא' הביא: אמר האדמו"ר רבי ישראל מרוזין זי"ע, וז"ל: מה העולם חוזרים בשם הסבא משפאלע: "משיח, מדוע אינך בא?, אני נשבע בזקני, שיהודים לא יעשו תשובה".

ואני אומר: שוודאי יעשו ישראל תשובה, רק אין אני חולק ח"ו על השפאלער זיידע. אך מקודם תהיה הגאולה, ואחר כך יעשו תשובה, כמו שמצינו בגזירת בין הבתרים היתה הגזירה של 'עבדום וענו אותם קודם החטא', א"כ מהראוי ומן היושר שתהיה הגאולה קודם התשובה גם כן.

זה הפירוש של "ומפני חטאינו גלינו מארצנו", פירוש: קודם החטא היתה הגלות. ולדעתו, זה הענין של משיח מרומז בגמרא בפרק הבית והעליה, וזה לשונו שם: "הבית והעליה של שניים שנפלו, אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הדין הוא שבעל העליה יבנה הבית וידור בה, עד שבע"ב יתן את יציאותיו, והנה בית מקדשינו חרב ונפל והקב"ה בעל העליה יש בידו לבנות, אך בעה"ב, כנסת ישראל אין בידינו לבנות באתערותא לתתא, הדין הוא כדין הגמרא שהקב"ה יבנה הבית המקדש וידור בתוכו, עד שנותן לו יציאותיו, היינו שתהיה הגאולה קודם התשובה כאמור, כב"ל".

ובדברות קדשו (ש"פ בלק תנש"א) אמר האדמו"ר מליובאוויטש: "...בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל "כלו כל הקיצין", וגם ענין התשובה (כהמשך המאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") הי' כבר בשלימות, כולל גם השלימות ד"משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא", מצד ניצוץ משיח שבכא"א מישראל...". יזכנו ה' לראות בהתגשמות הדברים מהרה.

שואל ומשיב

ביאת מלך המשיח

ב. הנדע זהות ומוצא המלך המשיח?

כתב הרמב"ם באגרת תימן: "דע, שלא תדע עמידתו קודם היותה, עד שיאמר עליו שהוא בן פלוני וממשפחה פלונית, אבל יעמוד איש שלא נודע קודם הראותו".

וצ"ע, כי מצינו בכ"מ שתלמידים אמרו על רבם שהוא המשיח, או שרבם רמז ע"ע, [הערה: עיי' לדוג': סנהדרין צ"ח: מכות ו. בתוס' ד"ה אמר רבא, תשובות הריב"ש סתע"ח, הגהות 'שי למורא' על ב"ש שמות גיטין, שד"ח פאת השדה מערכת הא' כלל ע', שבחי רח"ו דף ב', מרגליות הים (ר"ר מרגליות) סנהדרין שם, בעש"ט עה"ת בהקדמה, 'קול ארי' (שו"ת) מכתב ט', 'אוצר ישראל' ערך צדי"ק, ועוד. - אבל ראה 'ישועות משיחו' (לאברבנאל) דף מ"ז, וצ"ע.] ולא מסתבר שכל אלו הגדולים זי"ע יטעו בכך אם המשיח לא יהי' אדם מוכר וכו'.

גם ממ"ש ברמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד סימנים למשיח וכו', אדם שפועל בעם ישראל 'מלך' וכיו"ב, משמע שצ"ל אדם מוכר. ושמו י"ל דמו"ש באגרת תימן הוא אינו להלכה, אלא נכתב בקשר למעמד ומצב שהם בתימן היו שרויים בו וכו'.

עד"ז: שמעתי מח"א בקשר לאגרת תימן, שכיון שהיא נכתבה לאנשים מסויימים על מוקרה מסויים (משיח השקר שהי' שם), הרי אין ללמוד ממנה ראי' ע"ד כלל התגלות המשיח (ע"ד הכלל ד'אין למידן מתשובות המינים, שנאמרו לאנשים מסויימים ובמצב מסויים, ראה באר שבע כריתות ב., מנ"ח מצווה ר"ח ועוד) בייחוד אם הדברים סותרים למבואר במ"א. אלא שצריך זהירות לומר כן, ונסתפקתי.

ג. האם המשיח ייתקל בספיקות ופקפוקים?

הנה אדוננו הרשב"א ז"ל הניח כלל (שו"ת שלו, ח"א סי' תקמ"ח): "ישראל נוחלי דת האמת, בן יעקב איש אמת, כולו זרע אמת, נוח להם לסבול עול גלות ומה שיגיעם, מהאמין בדבר, עד שיחקרו חקירה אחר חקירה להסיר סיג מהדברים הנאמרים להם, ואפילו במה שיראה להם שהוא אות ומופת... וזה אות אמת על עמנו, עם ה', שלא להתפתות בדבר, עד עמדם בחקירה רבה, חקירה גמורה". ע"ד משה רבינו גואל ראשון, שאמר "והם לא ייאמינו לי" ונצרך לאות ומופת [הערה: וראיתי בס' אוצרות אחרית הימים הביא מס' 'יבין שמועה' לפ' שמות: "מה שאמר משה והן לא יאמינו לי, אמר כן לפי הנהוג וטבע, וא"כ לא סיפר משה לשון הרע על ישראל, כי באמת אינו ראוי להאמין למי שיבוא ויאמר שהוא הגואל, זולת אם יתברר הדבר שיהיה ברור כשמלה, וכאשר ידענו את אשר קרה לנו בגלות הזה בחטאים אשר קלקלו להאמין בש"צ יימח שמו וזכרו"].

וזהו יסוד גדול בהשקפה הנכונה דבנ"י שנוח להם לסבול עול גלות, ובלבד שיבדקו בשורת הישועה בשבע בדיקות חקירה אחר חקירה, וע"כ מרע"ה נדרש ממנו אות ומופת. וכן הם הדברים גם במשיח צדקנו. (כפי שרואים במוחש מדברי הרמב"ם שמצריך למשיח 'סימנים' (שכותבם לכלל ישראל שיכירו מיהו המשיח) או הוכחה על אמיתותו כאותות ומופתים (כדכתב באגרת תימן, אבל בס' הי"ד אינו כן כדלקמן). היינו שזקוק המשיח לאותות וסימנים שיכירו בו.

ועיי' מ"ש רבי יעקב ששפורטש (ב'ציצית נובל צבי', אל מול מאמיני הש"צ ימ"ש):
 "האם ראיתם בשום ספר שמחויב להאמין למשיח מי שאומר על עצמו משיחא אנא,
 או שאומרים עליו שזה מלך הכבוד, קודם עשותו מעשה משיח - כדברי הרמב"ם
 בהלכות מלכים, ואעפ"י שיתן כמה אותות ומופתים אחרים, האם כדאים הם
 להחזיקו למשיח... שאם לא כן, כל הרוצה ליטול שם משיח, יבא ויטול".

למדת א"כ שגואל ישראל קודם היגלותו לא יתקבל מיד ע"י כל העם, ואדרבא זה שב
 ישראל שיבדקוהו חקירה אחר חקירה, לחזות אם הוא משיח האמת, ואחרי כן מיד
 יקבלוהו עליהם וכו' כמוכן [הערה: ואוי"ל שהוא ע"ד המובאר במדרש (מדרש
 תהילים פי"ח) "אין אומרים שירה עד שיתחרף המשיח". ועי' באוצר המדרשים
 (אייזנשטיין) בכ"מ. וראה דברי הרה"ק מוהר"ג מברסלב זי"ע ב'מגילת סתרים' שלו:
 "בתחילה יהי' על משיח מחלוקת גדול" וכו' עיי"ש].

ומה שהקשו כמה מדברי הרמב"ם באגרת תימן: "בשעה שיגלה יבהלו כל מלכי
 ארץ... מן המופתים שיראו על ידו וישימו ידם לפיהם, שכן אמר ישעיה בעת שסיפר
 שישמעו המלכים לו, אמר: עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם ראו ואשר
 לא שמעו התבוננו, ואמר שימית כל מי שירצה להמיתו בדברו, ולא יוכל להמלט
 ולהנצל ממנו, שכן אמר והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע", וכן
 מתיאורים שונים במדרשים וכו' אינו קושיא כלל וכלל, דלעיל מדובר על הזמן
 דמשיח מתחיל לפעול בעולם: "הוגה בתורה ועוסק במצוות וכופה כל ישראל לילך
 בה ולחזק בדקה ונלחם במלחמות ה'", ואילו אח"ז מדובר על התגלותו השלימה,
 כאשר, עשה והצליח ובנה המקדש במקומו וקיבץ נדחי ישראל". וכו'. דהיינו אחרי
 התגלותו, שאז וודאי כולם יקבלוהו בלי פקפוק כי מלאה הארץ דעה את ה'. וכל
 האריכות בזה אך למותר.

"...והנה יש עוד עיקר גדול דבר שמקרב את הגאולה והוא התפלה והצעקה וכמו שהי'
 במצרים וכדכתיב "ונסעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו" (דברים כו, ז) ואף אנו
 צריכים להתנהג גם כן באופן זה כו' מכל זה אנו רואים שהקדוש ברוך הוא חפץ שירבו
 בתפלה לפניו ועל ידי זה יגאל אותנו ועל כן גם בזמנינו צריכין להתחזק בתפלה וצעקה לה'
 כי אחרי שהקדוש ברוך הוא מבקש שנתפלל לפניו למה נחשה בעת הזאת ומלשון ונצעק
 וכן ממה שכתב וישמע ה' את קולנו ולא כתיב את תפלתנו משמע שאין די בתפלה בלחש
 שאנו מתפללים בכל יום אלא צריכים להתאסף ביחד ולצעוק לה".

(חומת הדת להחפץ חיים פרק י"ד בסופו)

"לפני כמה שנים שאלתי הגאון הצדיק ר' ישראל פריינד על מה שאיתא בגמ' שמשח בא
 בהיסח הדעת, איך יכול להיות היסח הדעת הרי מחוייבים אנחנו לחכות ולקוות תמיד,
 ולחשוב ממנו? ענה לי שגם התקוה שלנו נקרא היסח הדעת".

(דברי אמונה תולדות פכ"ה)

מוקדש לזכות המו"ל ובני משפחתם שיחיו